

Juli 2021

BOMENBUREN

stichting

BOMENBUURT GRIFFIOEN

Middelburg

Website: www.griffioengroen.com

Mail: stboomgrif@zeelandnet.nl

Kasteel Hoogerzael: blinken en verzinken

In het vorige artikel (in Bomenburen mei 2021, na te lezen op onze website) hebben we gezien dat er rond 1700 op de plaats van Speelhof Hoogerzael een indrukwekkend kasteel stond, omringd door tuinen met zeldzame bomen en planten.

In de 18^e eeuw ontstond er steeds meer behoefte aan betrouwbaar kaartmateriaal. In opdracht van o.a. de Staten van Zeeland maakten de cartografen David en Anthony Hattinga daarom kaarten van Walcheren. Op onderstaande kaart uit 1750 is aan de rechterkant van de 'Seijs Straat' het gebied van kasteel Hoogerzael herkenbaar (onder de letter R).

In de 17^e eeuw was Middelburg een welvarende handelsstad en de elite en de rijke kooplieden bouwden van hun winsten volop buitenhuizen voor zichzelf. Aan het eind van de 17^e eeuw waren er ongeveer 270 buitenplaatsen op Walcheren, velen omringd door prachtig aangelegde tuinen en lusthoven.

Maar halverwege de 18^e eeuw begon dit te veranderen. De handel, die voor zoveel inkomsten had gezorgd, stortte in en er kwam een einde aan de welvaart in de Zeeuwse steden. Voor de stedelijke elite werd in deze teruggang het onderhoud van hun grote buitenplaatsen vrijwel onbetaalbaar. Vaak waren er meerdere tuinlieden in dienst en al was er wel wat opbrengst uit de houtkap, de moestuin en de boomgaarden, toch waren

de kosten veel hoger dan de opbrengsten. Door de economische achteruitgang verdwenen er in het laatste deel van de 18^e eeuw veel buitenplaatsen op Walcheren. Dit nog versneld door de Franse inval en bezetting (1795 – 1814). Veel van deze buitenhuizen werden verkocht aan boeren. Die braken de huizen af, gebruikten de stenen om weer iets anders te bouwen, kaptten de bossen en ploegden de tuinen om tot akkerland.

Waarschijnlijk is dit alles ook met kasteel Hoogerzael gebeurd. Bekend is dat Hoogerzael in 1796 gekocht werd door Caspar van Citters. Hij betaalde daar 1300 Vlaamse ponden voor. Maar negen jaar later, in 1805, verkocht hij het weer. En hij leed flink verlies. Bij de verkoop bracht de buitenplaats nog maar 900 ponden op. In deze jaren van economische achteruitgang was de waarde van dit onroerend goed dus ruim 30% verminderd. De nieuwe eigenaar heeft Hoogerzael mogelijk nog wel een poosje als buitenplaats in gebruik gehouden maar daarna is het kasteel toch afgebroken. In het kadastrale minuutplan uit 1820 (een overzicht van het hele grondgebied met gegevens over het soort perceel, de eigenaren en de oppervlakte) komt op de plaats waar Hoogerzael eens stond geen buitenhuis meer voor.

Toch weten we wel waar Hoogerzael gestaan heeft. Op de volgende bladzij staat een deel van een kadastrale kaart uit 1832. Op deze kaart zijn in de percelen achter de bebouwing van de Seisweg nog diverse waterpartijen te zien. De vorige keer zagen we dat Smallegange eind 17^e eeuw in zijn Kronieken schreef “het oud Ridderlijk Huis Hoogerzael is vierkant rondom uit het water opgetrokken”. Op een andere plaats schreef hij over “de vijver die breed en diep rondom het Huis loopt”. Wanneer we deze gegevens naast de kaart leggen dan moet het ‘hoefijzer’ in het midden wel de gracht rond het kasteel geweest zijn en moet het kasteel daarbinnen gestaan hebben. Dat is dus waar nu de eerste huizen van het Seispark staan.

Zoals we in een volgend artikel zullen zien, zijn inderdaad bij de bouw van deze huizen op die plaats nog resten van het oude kasteel gevonden. Dus wanneer het kasteel er nu nog zou staan, zouden we door de Olmenlaan er recht op af fietsen.

Op dit kaartje uit 1832 staat rechtsonder de vest met de singel. Van daar loopt naar linksboven de Seisweg met aan de rechterkant bebouwing. Het ‘hoefijzer’ in het midden is een deel van de vijver rond kasteel Hoogerzael. Vaag is op dit kaartje ook de huidige bebouwing te zien.

Aan wie Hoogerzael in 1805 verkocht is, is niet bekend. Wel weten we dat het grondgebied van Hoogerzael rond 1900 in bezit was van de familie Lorier. Zij hadden een grote boerderij op de Seisweg, daar waar nu de twee-onder-een-kap woningen staan (nrs. 139 t/m 153). Ook voor de oorlog waren de patronen van de voormalige vijver en de sloten nog goed in de percelen herkenbaar. Na de inundatie van 1944, waarbij maandenlang de eb en vloed van het zoute water over Hoogerzael spoelden, was er van dit patroon niet veel meer te zien. Maar ook nu nog zijn er, waar sloten gelegen hebben, zwakke plekken. Een zware machine kan daarin wegzakken.

Heggen snoeien en uw tuinafval

Tweemaal per jaar snoeien wij de heggen. Na de eerste snoeidag in mei zal onze tweede snoeidag op donderdag 26 augustus zijn. We verzamelen het snoeiafval weer aan de begin van de Olmenlaan en bij de vijver in de Kornoeljelaan. U kunt ook dan uw eigen snoeiafval op onze afvalhoop gooien. Een aantal dagen later wordt dit door de gemeente afgevoerd. Tussendoor mag op deze plaatsen geen groenafval gestort worden.